

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

Препис

РЕШЕНИЕ № 919

от 17 ноември 2022 година

**ЗА ПРИЕМАНЕ НА ПРОГРАМА ЗА ДЕЙНОСТТА НА ЦЕНТЪРА ЗА
ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ ОТ
ЕТНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА ЗА ПЕРИОДА 2022-2024 г.**

На основание чл. 8 от Постановление № 4 на Министерския съвет от 2005 г. за създаване на Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ
РЕШИ:

Приема Програмата за дейността на Центъра за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства за периода 2022-2024 г. съгласно приложението.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ: /п/ Гълъб Донев

**ГЛАВЕН СЕКРЕТАР НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: /п/ Красимир Божанов**

Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства

ПРОГРАМА ЗА ДЕЙНОСТТА НА ЦЕНТЪР ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ ОТ ЕТНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА 2022-2024 ГОДИНА

ВЪВЕДЕНИЕ

Развитието на образованието в глобален, европейски и национален мащаб е базирано на целите за устойчиво развитие на ООН и по-конкретно на Цел 4 „Качествено образование“. В този контекст, Национална програма за развитие България 2030 гарантира постигане на целта чрез изпълнение на Приоритет „Образование и умения“ за прилагане на образователни политики в контекста на единна всеобхватна концепция за развитието на образованието.

Изпълнението на политиката за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030) е конкретизирано за реализиране по Приоритетна област „Ефективно включване, трайно приобщаване и образователна интеграция“ чрез планирани мерки, насочени към гарантиране на устойчивост на процеса на образователна интеграция, намаляване на неравенствата, насърчаване на социалното включване, мотивация на деца, ученици и родители за образование, подобряване на взаимодействието „образователна институция – семейство“ с фокус активното включване и участие на непедagogическия персонал

(образователни медиатори, социални работници в образованието, помощник-учители). Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие

на ромите (2021-2030) и Националният план за действие за периода 2022-2023 г. определят като ключова ролята на Центъра за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства (ЦОИДУЕМ) във връзка с изпълнение на оперативна цел: „Създаване на условия за осъществяване на качествено и приобщаващо образование, както и за образователна интеграция и интеркултурно образование за деца и ученици, в т.ч. за уязвими групи, включително роми“. В контекста на развитие на взаимодействието със семейството като ключово условие в Програмата за дейността на ЦОИДУЕМ (2022-2024 г.) ще се приложи стратегически подход за ефективност на взаимодействието „образователна институция – семейство“ с принос за процеса на образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства и етнокултурните общности.

Образователната интеграция е институционален процес, при който образователни субекти, носители на етнокултурни специфики, си взаимодействат в единна образователна среда, като в процеса на обучение и възпитание формират интеркултурни компетентности и споделени граждански ценности, запазвайки своята етнокултурна идентичност и получавайки равни възможности за социална реализация.

Интеркултурното образование е взаимодействие в мултикултурна образователна среда за усвояване на умения, знания и компетентности за различните измерения на културните идентичности и основните характеристики на интеркултурното взаимодействие, формиращо позитивно отношение към разнообразието във всички области на човешкия живот.

Министерството на образованието и науката (МОН) осъществява политиката за образователна интеграция и интеркултурно образование на децата и учениците от етническите малцинства и етнокултурните общности посредством дейността на ЦОИДУЕМ.

Програмата за дейността на Центъра за периода 2022 – 2024 година в голяма степен е реалистично отражение на европейските и националните стратегически цели за развитие на образованието, с насоченост към децата и учениците от етническите малцинства и етнокултурните общности.

Концепцията на Програмата се базира на анализ на дейността на ЦОИДУЕМ въз основа на: Годишните доклади за оценка на ефекта и степента на въздействие за

постигане на стратегическите цели в резултат от изпълнението на конкурсните процедури, финансирани от Центъра; констатациите от годишните доклади за дейността на ЦОИДУЕМ и не на последно място – развитието на процесите на образователна интеграция и интеркултурно образование в контекста на европейското образователно пространство.

I. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПОЛИТИКАТА ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ ОТ ЕТНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА И ЕТНОКУЛТУРНИТЕ ОБЩНОСТИ

Като устойчиво установено звено в системата на МОН за подпомагане на министъра на образованието и науката относно реализирането на политиките за образователна интеграция и интеркултурно образование, насочени към децата и учениците от етническите малцинства и етнокултурните общности и въз основа на систематичен анализ ЦОИДУЕМ отчита условията за изпълнението на Програмата в съответствие с новите образователни реалности, но и с унаследени фактори, установени във времето, като: наличието на сегрегирани образователни институции в резултат на унаследена или вторична сегрегация, както и повишаване на броя на образователните институции с висока концентрация на деца и ученици от уязвими групи. Ниският образователен статус на родителите се определя като ключова предпоставка за недобрата реализация на пазара на труда, която крие риск от възпроизвеждаща се между различните поколения бедност. Налице са също и неравенства, базирани на демографски, социално-икономически и културни фактори.

Планираните стратегически цели, приоритети и дейности са съобразени с факторите, които имат повишена актуалност в наши дни, като пандемията от COVID-19 и натрупаните като последици социално-педагогически дефицити у децата, учениците, както и затруднения за родителите. Социално-икономическата криза повишава в още по-голяма степен зависимостта на образованието от социално-икономическите фактори; динамиката на процесите на вътрешна и външна миграция

възпрепятства политиката за обхват и включване на децата и учениците в образователната система. Фактор е и процесът на социална аномия, който се проявява в резултат от въздействието на маргинализирана семейна и/или общностна среда.

Основна цел на Програмата за дейността на ЦОИДУЕМ (2022-2024 г.) е осигуряване на условия за развитие на политиката за образователна интеграция и интеркултурно образование на децата и учениците от етническите малцинства и етнокултурните общности чрез осигуряване на ранен и равен достъп до качествено, ценностно-ориентирано предучилищно и училищно образование.

Във връзка с основната функция на ЦОИДУЕМ, а именно: *подпомагане на министъра на образованието и науката при реализиране на политиката за образователната интеграция и интеркултурното образование на децата и учениците от етническите малцинства*, в Програмата са кодирани следните целеполагащи аспекти:

- Изпълнение на мерки и програми за гарантиране и осигуряване на ранен и равен достъп за деца и ученици от етническите малцинства до предучилищно и училищно образование чрез реализиране на процес на образователна десегрегация и преодоляване на демографски, социално-икономически и културни бариери;
- Приложение на мерки за повишаване на обхвата на деца и ученици от етническите малцинства чрез включване, трайно приобщаване, образователна интеграция и реинтеграция;
- Реализиране на мерки за ресоциализацията на деца и ученици в уязвимо положение от етническите малцинства, с фокус роми за преодоляване на образователни дефицити вследствие на пандемията от COVID-19; обучението от разстояние в електронна среда и натрупаните дефицити, както и на социалната и педагогическата работа за преодоляване на въздействието на маргинализирана семейна среда и/или гетоизирана общностна среда;
- Мерки за формиране у децата и учениците на интеркултурна компетентност чрез прилагане на базисна компетентностно-ориентирана образователна политика за интеркултурно образование;
- Реализиране на мерки за усъвършенстване на педагогическата работа чрез прилагане на ценностно-ориентирани подходи спрямо децата и учениците при реализиране на взаимодействието „образователна институция – семейство“.

Изпълнението на програмния период 2019 – 2021 г. в по-голямата си част премина в условията на дигитализация на образователните процеси, поради необходимостта от провеждане на обучение от разстояние в електронна среда. Пандемията от COVID-19 остави трайни негативни последици върху качеството на цялостния образователен процес, включително и с особено отражение върху основните компоненти на процеса на образователна интеграция и интеркултурно образование – процесите на социализация на децата и учениците и развитието на интеркултурната компетентност.

Планираните за изпълнение през новия програмен период стратегически цели, приоритети и дейности са съобразени и са във взаимна обусловеност с актуалните политики на МОН. Засилен е акцентът върху: финансирането на образователни мерки за гарантиране на устойчивост на процеса на образователна интеграция и интеркултурно образование чрез намаляване на образователните неравенствата и насърчаване на социалното включване; повишаване на мотивацията на децата, учениците и родителите и промяна на нагласите към образованието за включване и участие в образователния процес и във взаимодействието „образователна институция – семейство“; утвърждаване на интеркултурната перспектива чрез въвеждане на иновативни педагогически форми за интеркултурно образование.

След създаването на ЦОИДУЕМ с ПМС № 4/11.01.2005 г., в периода 2005 – 2020 г. институцията реализира Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците етническите малцинства (Стратегията). Това се случи в условията на предприсъединителния процес на България към Европейския съюз, впоследствие – в условията на синхронизиране на националната образователната политика с международни и европейски стандарти и не на последно място – в условията на приемане и прилагане на новия Закон за предучилищното и училищното образование (01.08.2016 г.). Въпреки това Стратегията изпълни ефективно своите образователни и политически цели и функции. В резултат на приложението ѝ са установени устойчиви модели за пълноценна социализация и гарантиране на равен достъп до качествено образование за децата и учениците от етническите малцинства и не на последно място – модели за въвеждане на интеркултурната перспектива в образователната ни система.

Философията на процеса на образователна интеграция за съвместно участие на децата и учениците в изпълнението на образователно-интеграционни дейности се превърна във фундамент за реализиране на актуални политики на МОН. Много от

образователните мерки, реализирани като дейности от ЦОИДУЕМ, насочени към децата, учениците и родителската общност, са устойчива практика при изпълнение на дейности, финансирани по Национални програми за развитие на образованието, Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“, Програма „Образование“ и др.

В контекста на институционалното осигуряване на политиките на образователна интеграция и интеркултурно образование, ЦОИДУЕМ се утвърди в българското образователно пространство като звено на МОН, което пряко и чрез реална връзка с образователните институции анализира, програмира, финансира и изпълнява образователни мерки и програми, насочени към деца, ученици и родители от етническите малцинства и етнокултурните общности в България. Действието на Стратегията осигури системност и устойчивост на процеса на образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства и етнокултурните общности чрез въвеждане за изпълнение на определените мерки и дейности за образователна интеграция в програмните документи на общини, детски градини, училища, висши училища, РУО на МОН.

Като предизвикателство в дейността на Центъра произтича необходимостта от развитие на обучителния контекст, насочен към въвеждане на устойчиви форми за развитие и утвърждаване на интеркултурното образование, от развитие на методическата дейност, насочена към дейността на непедagogическия персонал (образователни медиатори, помощник-учители, социални работници в образованието) с цел по-ефективното му участие в процеса на образователна интеграция и не на последно място – фокусиране на цялостната дейност на ЦОИДУЕМ с функции на методически и ресурсен център за реализиране на политиките за образователна интеграция и интеркултурно образование.

В предстоящия програмен период дейността на ЦОИДУЕМ придобива същностни измерения поради факта, че политиките за образователна интеграция и интеркултурно образование придобиват актуалност и по-голяма значимост предвид необходимостта от компенсиране на последствията от обучението от разстояние в електронна среда, наложено от пандемията от COVID-19 и от социално-икономическата криза, като например: наличие на социално-педагогически дефицити у децата и учениците, допълнително възпрепятстващи личностното развитие и социализацията им; повишаване на зависимостта на образованието от социално-

икономическото положение на семействата на децата и учениците, което от своя страна изисква институционален капацитет за интегрирано прилагане на социална и образователна подкрепа. Ефективността на дейността на ЦОИДУЕМ в пълна степен изисква планираните стратегически цели, приоритети и дейности да са съобразени с фактора „уязвимост“, но безспорно доказана е и нуждата да са в унисон с етнокултурните маркери на децата и учениците.

1.1. Кратка информация за изпълнението на Тригодишните програми на ЦОИДУЕМ

В периода 2005 – 2021 г. реализираните програми за дейността на ЦОИДУЕМ са изцяло обосновани и съобразени с изпълнението на стратегическите цели на Стратегията за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства. Програмите за дейността на ЦОИДУЕМ осъществяват тясна свързаност между актуалните образователни политики на МОН и процеса на образователна интеграция и интеркултурно образование на децата и учениците от етническите малцинства и етнокултурните общности.

Процесите на образователна интеграция и интеркултурно образование не са затворени и изолирани процеси, насочени само и единствено за работа с деца и ученици от етническите малцинства и тези от етнокултурните общности. Те са процеси, осъществяващи се с основополагащата философия за двупосочност на въздействието на прилаганите мерки, а именно: планиране и реализиране, осъществявани чрез съвместно участие на всички деца, ученици и родители в съответните дейности.

1.2. SWOT/PESTLE анализ

<u>Силни страни:</u>	<u>Слаби страни:</u>
<ul style="list-style-type: none">- ЦОИДУЕМ е разпознаваема и установена като специализирана административна институция с компетенции в сферата на образователната интеграция на децата и учениците от етническите малцинства и етнокултурните общности.	<ul style="list-style-type: none">- Недостатъчна синергия между глобалните финансови инструменти за финансиране и Програмата за дейността на ЦОИДУЕМ.- Занижена оценка на значението на образователната интеграция на децата и учениците от етническите

<ul style="list-style-type: none"> - ЦОИДУЕМ има разпознаваемост като институция, осъществяваща реално взаимодействие на терен с образователните институции и участниците в образователния процес. - ЦОИДУЕМ осигурява системно въздействие на политиката на образователна интеграция и интеркултурно образование в реална връзка и координация с държавната и местната власт, както и с образователните институции. - ЦОИДУЕМ осигурява реално взаимодействие на терен с образователните институции от малките и средни населени места от селските райони, за които е трудно да се конкурират за финансиране по европейски програми с европейски средства. - ЦОИДУЕМ осъществява дейности в няколко направления: анализиране, програмиране, информиране, обучение и финансиране на проекти и програми. 	<p>малцинства и етнокултурните общности и стереотипно приемане на дейността на ЦОИДУЕМ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Недостатъчна финансова осигуреност за развитие на дейността на ЦОИДУЕМ. - ЦОИДУЕМ не е определен за конкретен бенефициент по оперативните програми.
<p>Възможности:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разширяване на дейността на ЦОИДУЕМ в посока прилагане на стандарта „Гражданско, здравно, екологично и интеркултурно 	<p>Заплахи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Съществуващи негативни нагласи и стереотипи спрямо децата и учениците от етническите малцинства.

<p>образование“, с фокус гражданско и интеркултурно образование.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разглеждане и обособяване на ЦОИДУЕМ като ресурсен център за специализирана информация в областта на образователната интеграция, за изследвания в областта на образователната интеграция и интеркултурното образование. - Възможност за финансиране, чрез определяне на ЦОИДУЕМ като бенефициент за реализиране на системни проекти, финансирани по Програма „Образование“ и други европейски финансови механизми. - Разширяване на институционалния капацитет чрез създаване на отдел „Интеркултурно образование“. - Обособяване на ЦОИДУЕМ като методически център за подпомагане на дейността на непедagogическия персонал (образователни медиатори, помощник-учители и социални работници в образованието). 	<ul style="list-style-type: none"> - Недостатъчна подкрепа за повишаване на институционалния капацитет на ЦОИДУЕМ. - Несъобразеност на потребностите за осигуряване на ефективна дейност на ЦОИДУЕМ и финансова осигуреност (бюджет) в условията на социално-икономическа криза. - Недостатъчен бюджет за финансиране на по-голям брой образователни институции, общини и др. - Забавен срок за приемане и утвърждаване на Програма за дейността на ЦОИДУЕМ.
---	--

II. МИСИЯ И ВИЗИЯ НА ЦОИДУЕМ

Мисията на ЦОИДУЕМ е гарантиране на ефективен и устойчив процес на образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства и етнокултурните общности и развитие на интеркултурна компетентност на всички субекти в системата на предучилищното и училищното образование.

Визията на ЦОИДУЕМ е осигуряване на устойчивост на политиката за образователна интеграция за децата и учениците от етническите малцинства и етнокултурните общности и развитие и утвърждаване на интеркултурното образование в системата на предучилищното и училищното образование чрез реализирането на:

- Компетентностно-ориентирана базисна образователна политика, която включва формираны знания, умения, нагласи и ценности у детето и ученика в мултикултурна и мултиетническа образователна среда;
- Утвърдена нова общосподелена ценностно-ориентирана визия за качествено образование, основаваща се на ученето през целия живот и педагогическите иновации;
- Утвърждаване на интеркултурната перспектива в българската образователна система чрез ефективно и качествено прилагане иновативни педагогически (дидактически и възпитателни) форми за интеркултурно образование.

III. НАПРАВЛЕНИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПОЛИТИКИТЕ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ

В изпълнение на настоящата Тригодишна програма и съобразно функционалните си компетентности ЦОИДУЕМ ще осъществява дейността си **по три основни направления**:

1. Разработване и изпълнение на проекти чрез участие в конкурси за привличане на средства извън държавния бюджет.
2. Реализиране на мерки, свързани със стратегическите цели на Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 – 2030) и целите на настоящата Програмата за дейността на ЦОИДУЕМ (2022 – 2024).
3. Мониторинг и оценка на въздействието на политиките за образователна интеграция и интеркултурно образование на децата и учениците от етническите малцинства и от етнокултурните общности чрез методически и аналитично-прогнозни дейности за планиране, наблюдение и отчитане на изпълнението им.

Направление 1. Разработване и изпълнение на проекти чрез участие в конкурси за привличане на средства извън държавния бюджет.

В новия програмен период 2022 – 2024 година, с оглед разширената и усложнена проблематика на процеса на образователна интеграция и интеркултурно образование, в дейността на Центъра се предвижда да се повишат ефективността и ефикасността на мерките за изпълнението на политиките. В тази връзка, една от основните задачи на Центъра е да привлича допълнителни ресурси от различни донори и да осигури необходимото допълващо финансиране за осигуряване на финансов капацитет за изпълнение на стратегическите цели и планираните приоритети. Разпределението на средствата от донори по приоритети и графикът за тяхното разходване ще зависят и от волята на донорите. Част от средствата от държавния бюджет ще се използват приоритетно за допълващо финансиране на донорските средства, когато това се изисква, но се очаква основната част от бюджетните средства да бъде използвана за организиране на самостоятелни конкурсни процедури за реализиране на посочените по-долу приоритети.

В стратегически план, относно привличане на допълнителни средства за изпълнение на политиките за образователна интеграция и интеркултурно образование, ЦОИДУЕМ планира следните проектни инициативи:

- финансиране на общини в изпълнение на Националната програма „Подпомагане на общини за образователна десеграция“;
- ОП НОИР – Приоритетна ос 3 „Образователна среда за активно социално приобщаване“. Към настоящия момент ЦОИДУЕМ е партньор по проект „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“;
- проекти по Програма „Еразъм +“;
- изпълнение на проект „Изграждане на капацитет за образователно и социално включване“, финансиран по Програма „Местно развитие, намаляване на бедността и подобро включване на уязвими групи“, Финансов механизъм на европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП);
- ЦОИДУЕМ участва в разработването на идейна концепция за финансиране на проект по Българо-швейцарската програма за сътрудничество, в рамките на Тематичен фонд „Фонд за реформи, свързани с включването на ромите и другите уязвими групи“ и по-специално – Програмата „Насърчаване на социалното включване на ромите и други уязвими групи“.

Направление 2. Реализиране на мерки, свързани със стратегическите цели на Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 – 2030).

Съобразно чл. 6 от ПУДОР на ЦОИДУЕМ средствата от бюджета се разходват за финансиране на дейности по организирани от Центъра самостоятелни конкурсни процедури за реализиране на проекти, гарантиращи изпълнение на приоритетите, одобрени в Програмата за дейността на ЦОИДУЕМ за съответния програмен период, както и за допълващо финансиране за изпълнение на проекти от ЦОИДУЕМ с донорските средства, когато това се изисква.

Направление 3. Мониторинг и оценка на въздействието на политиките за образователна интеграция и интеркултурно образование на децата и учениците от етническите малцинства и от етнокултурните общности чрез методически и аналитично-прогнозни дейности за планиране, наблюдение и отчитане на изпълнението им.

Развитието, утвърждаването и повишаването на ефективността на политиките за образователна интеграция, реализирани чрез дейността на ЦОИДУЕМ, във все по-голяма степен изискват яснота и прогнозируемост на инвестициите, ясно отчитане на напредъка по изпълнението на Програмата за дейността на ЦОИДУЕМ и на приоритетите и дейностите, съгласно заложените показатели за изпълнение. В тази връзка и на основание Раздел II, чл. 22 от ПУДОР на ЦОИДУЕМ функционира система за отчетност, наблюдение и оценка на дейността, но тя е насочена предимно към мониторинг на проектните дейности, осъществявани по проектите от конкурсните процедури. За подобряване ефективността на дейностите по това направление е необходимо:

- усъвършенстване и разширяване на системата чрез осигуряване на допълнителен финансов ресурс и административен капацитет за реализиране на аналитично-прогнозни дейности, които ще допринесат за ефективно планиране и устойчиво въздействие на реализираните мерки;
- допълване на системата с извършване на независими проучвания относно въздействието на политиките за образователна интеграция и интеркултурно образование, като по този начин тя ще подпомага ефективността на цялостната

образователна интеграционна политика на МОН, насочена към децата и учениците от етническите малцинства и етнокултурните общности;

- създаване на електронна платформа за образователна интеграция с три компонента: 1. Ефикасен обмен на опит (национален и международен); 2. Виртуално-методическо пространство с електронна библиотека; 3. Форум за консултации и споделяне на добри практики от учители и директори на образователните институции;
- развитие на обучителните функции на ЦОИДУЕМ чрез организиране на научно-практически тематични форуми: конференции, обучителни кампании и др.

IV. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ, ПРИОРИТЕТИ И ДЕЙНОСТИ

Приоритетно ще се изпълняват мерки, насочени към гарантиране на устойчивост на процеса на образователна интеграция и интеркултурно образование, намаляване на неравенствата, насърчаване на социалното включване, мотивация на деца и родители за образование, системна работа с родителите за привличането им като пълноценни участници в образователния процес.

Стратегическа цел 1: Осигуряване на образователна среда за осъществяване на процес на ценностно-ориентирана образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства и етнокултурните общности.

Стратегическа цел 2: Развитие и утвърждаване на интеркултурната перспектива като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система чрез качествено интеркултурно образование.

Стратегическа цел 3: Осигуряване на ранен и равен достъп до качествено образование на децата и учениците от етническите малцинства и етнокултурните общности чрез процеса на десегрегация в образованието и/или преодоляване на демографски, социално-икономически и културни бариери.

Стратегическа цел 4: Осигуряване на устойчив процес на образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства и етнокултурните общности чрез ефективност на взаимодействието „образователна институция – семейство“.

За изпълнение на заложените стратегически цели и направленията от настоящата програма са формулирани и определени следните водещи приоритети за програмния период 2022 – 2024 година:

Приоритет 1: Реализиране на форми на взаимодействие между деца и ученици от различен етнически произход за придобиване на социокултурна компетентност и осигуряване на процес на ефективна социализация.

Приоритет 2: Реализиране на форми за развитие на интеркултурна компетентност на всички субекти в системата на предучилищното и училищно образование за позитивно образователно и интеркултурно взаимодействие.

Приоритет 3: Реализиране на мерки за ранен и равен достъп до предучилищно и училищно образование на децата и учениците от етническите малцинства чрез осъществяване на процес на десегрегация и/или прилагане на мерки за преодоляване на демографски, социално-икономически и културни бариери.

Приоритет 4: Реализиране на мерки за взаимодействие на образователните институции с родители, местни общности и местна власт с цел подобряване процеса на образователна интеграция и интеркултурно образование на децата и учениците от етническите малцинства и етнокултурните общности.

Приоритет 1: Реализиране на форми на взаимодействие между деца и ученици от различен етнически произход за придобиване на социокултурна компетентност и осигуряване на процес на ефективна социализация.

Дейност 1: Реализиране на форми на взаимодействие между деца и ученици от различен етнически произход за развитие на социокултурна компетентност и ефективна социализация.

Показатели за изпълнение на дейност 1:

1.1. Брой включени в различни форми на взаимодействие за социокултурна компетентност и социализация:

- деца – 300;
- ученици – 300;
- родители – 300;
- педагогически специалисти – 150;
- непедagogически персонал – 60.

1.2. Брой проведени форми на взаимодействие за социокултурна компетентност и социализация на деца и ученици от различен етнически произход – 60.

Дейност 2: Повишаване на чувствителността спрямо дискриминационните прояви и придобиване на умения, знания и компетентности за превенция и предотвратяване на формите на дискриминация.

Показатели за изпълнение на дейност 2:

2.1. Брой включени в дейности за повишаване чувствителността спрямо дискриминационни прояви и за преодоляване на съществуващи негативни етнически предразсъдъци, стереотипи и стигми:

- деца – 300;
- ученици – 300;
- родители – 300;
- педагогически специалисти – 150;
- непедagogически персонал – 60.

2.2. Брой включени в обучителни дейности за придобиване на умения, знания и компетентности за превенция и предотвратяване на формите на дискриминация:

- деца – 300;
- ученици – 300;
- родители – 300;
- педагогически специалист – 150;
- непедagogически персонал – 60.

2.3. Брой проведени дейности за повишаване чувствителността спрямо дискриминационни прояви и за преодоляване на съществуващи негативни етнически предразсъдъци, стереотипи и стигми – 60;

2.4. Брой проведени обучителни дейности за придобиване на умения, знания и компетентности за превенция и предотвратяване на формите на дискриминация – 60.

Дейност 3: Извънкласни дейности с деца и ученици от етническите малцинства с елементи на гражданско образование, насочени към усвояване на умения, знания и социокултурни компетентности за откриване и култивиране на собственото „АЗ“, формиране на чувство за идентичност, национално самосъзнание и толерантно отношение към индивидуалните и културните различия.

Показатели за изпълнение на дейност 3:

3.1. Брой включени в извънкласни дейности, насочени към усвояване на умения, знания и социокултурни компетентности с елементи на гражданско образование:

- деца – 300;
- ученици – 300;
- родители – 300;
- педагогически специалисти – 150;
- непедagogически персонал – 60.

3.2. Брой проведени извънкласни дейности за усвояване на умения, знания и социокултурни компетентности с елементи на гражданско образование – 60.

Дейност 4: Реализиране на форми на работа с деца, ученици и родители в уязвимо положение от етническите малцинства за преодоляване на натрупани социално-педагогически дефицити в резултат на въздействие на маргинализирана семейна и/или общностна среда, и/или в резултат на обучението от разстояние в електронна среда в условия на пандемията от COVID-19.

Показатели за изпълнение на дейност 4:

4.1. Брой включени в дейности за преодоляване на социално-педагогически дефицити:

- деца в уязвимо положение от етническите малцинства – 300;
- ученици в уязвимо положение от етническите малцинства – 300;
- родители в уязвимо положение от етническите малцинства – 300.

4.2. Брой проведени форми за психолого-педагогическа и социално-комуникативна подкрепа за преодоляване на натрупани социално-педагогически дефицити с:

- деца – 30;
- ученици – 30;
- родители – 30.

Дейност 5: Осъществяване на дейности за мобилност на деца, ученици, педагогически специалисти, непедagogически персонал и родители с цел реализиране на ефективна образователна интеграция и пълноценна социализация.

Показатели за изпълнение на дейност 5:

5.1. Брой включени в дейности за мобилност:

- деца – 300;
- ученици – 300;

- родители – 300;
- педагогически специалисти – 150;
- непедagogически персонал – 60.

5.2. Брой реализирани съвместни дейности между образователни институции, включващи деца и ученици от етническите малцинства и деца и ученици от мнозинството – 30;

5.3. Брой приложени практики от педагогически специалисти, участвали в педагогически обмени – 15.

Приоритет 2. Реализиране на форми за развитие на интеркултурна компетентност на всички субекти в системата на предучилищното и училищното образование за позитивно образователно и интеркултурно взаимодействие.

Дейности 1: Дейности, насочени към усвояване на умения, знания и компетентности за реализиране на интеркултурно образование от педагогическите специалисти и непедagogически персонал в системата на предучилищното и училищно образование.

Показатели за изпълнение на дейност 1:

1.1. Брой организирани обучителни дейности с педагогически специалисти и непедagogически персонал – 30;

1.2. Брой обучени:

- педагогически специалисти – 300;
- непедagogически персонал – 150.

Дейност 2: Дейности за разработване и въвеждане на иновативни педагогически (дидактически и възпитателни) форми за интеркултурно образование в образователните институции в системата на предучилищното и училищното образование, както и в системата на висшето образование.

Показатели за изпълнение на дейност 2:

2.1. Брой разработени и въведени иновативни педагогически (дидактически/възпитателни) форми за интеркултурно образование в:

- детски градини – 30;
- училища – 30;
- обслужващи звена – 6;
- висши училища – 5.

2.2. Брой образователни институции, въвели иновативни педагогически форми за интеркултурно образование – 71.

Дейност 3: Дейности, насочени към формиране на знания, умения, нагласи и ценности за интеркултурна компетентност в децата и учениците.

Показатели за изпълнение на дейност 3:

3.1. Брой включени в дейности за формиране на интеркултурна компетентност:

- деца – 300;
- ученици – 1000.

3.2. Брой реализирани форми за формиране на знания, умения, нагласи и ценности за интеркултурна компетентност – 60.

Дейност 4: Изследователски дейности, свързани със запазване на културното наследство и етнокултурното многообразие в регионален и национален аспект.

Показатели за изпълнение на дейност 4:

4.1. Брой включени в изследователски дейности, свързани с културното наследство и етнокултурното многообразие:

- деца – 100;
- ученици – 300;
- родители – 100;
- педагогически специалисти – 60;
- непедagogически персонал – 20.

4.2. Брой реализирани изследователски дейности – 30.

4.3. Брой институции, осъществили изследователски дейности:

- детски градини – 20;
- училища – 30;
- общини – 10;
- висши училища – 5.

Приоритет 3. Реализиране на мерки за ранен и равен достъп до предучилищно и училищно образование на децата и учениците от етническите малцинства чрез осъществяване на процес на десегрегация и/или прилагане на мерки за преодоляване на демографски, социално-икономически и културни бариери.

Дейност 1: Дейности за подпомагане на процеса на обхващане и включване в образователната система на деца и ученици, подлежащи на задължително предучилищно и училищно образование от етническите малцинства, с фокус върху роми.

Показатели за изпълнение на дейност 1:

1.1. Брой проведени дейности за обхват и включване на деца и ученици, подлежащи на задължително предучилищно и училищно образование от етническите малцинства, с фокус върху роми – 60;

1.2. Брой обхванати и включени в резултат на проведените дейности:

- деца от етническите малцинства – 100;*
- ученици от етническите малцинства – 100.*

Дейност 2: Дейности за подобряване достъпа до качествено образование на децата и учениците в социално уязвимо положение от етническите малцинства чрез оказване на интегрирана подкрепа (социална и образователна).

Показатели за изпълнение на дейност 2:

2.1. Брой проведени дейности за подобряване достъпа до образование чрез осигурена интегрирана подкрепа – 60;

2.2. Брой получили социална и образователна подкрепа:

- деца в социално уязвимо положение от етническите малцинства – 100;*
- ученици в социално уязвимо положение от етническите малцинства – 100.*

Дейност 3: Дейности, насочени към изграждане на образователна и обществена среда за реализиране процес на десегрегация

Показатели за изпълнение на дейност 3:

3.1. Брой реализирани дейности, насочени към изграждане на образователна и/или обществена среда, осигуряваща процес на десегрегация – 30;

3.2. Брой включени в реализирани дейности за изграждане на образователна и/или обществена среда за реализиране процес на десегрегация;

- деца – 100;*
- ученици – 100;*
- родители – 100;*
- педагогически специалисти – 60;*

- *непедагогически персонал – 60;*
- *представители на местна власт – 30;*
- *доброволци – 30.*

Дейност 4: Дейности за превенция, предотвратяване и преодоляване на процеса на вторична сегрегация.

Показатели за изпълнение на дейност 4:

4.1. Брой реализирани дейности, насочени към превенция, предотвратяване и преодоляване на процеса на вторична сегрегация – 60;

4.2. Брой включени в реализирани дейности за превенция, предотвратяване и преодоляване на процеса на вторична сегрегация:

- *деца – 100;*
- *ученици – 100;*
- *родители – 100;*
- *педагогически специалисти – 60;*
- *непедагогически персонал – 60;*
- *представители на местна власт – 30;*
- *доброволци – 30.*

Приоритет 4. Реализиране на мерки за взаимодействие на образователните институции с родители, местни общности и местна власт с цел подобряване процеса на образователна интеграция и интеркултурно образование на децата и учениците от етническите малцинства и етнокултурните общности.

Дейност 1: Дейности с родители (обучения, иновативни родителски срещи, срещи в общности, кампании, културни мероприятия), насочени към подобряване на взаимодействието „образователна институция – семейство“ с цел ефективна образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства и етнокултурните общности.

Показатели за изпълнение на дейност 1:

1.1. Брой проведени дейности с родители:

- *обучения – 30;*
- *иновативни родителски срещи – 30;*
- *срещи в общности – 10;*

- кампании – 10;
- културни мероприятия – 10.

1.2. Брой родители /от тях от етническите малцинства/ и етнокултурните общности, включени в дейности за ефективна образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства и етнокултурните общности – 1000/300/50.

Дейност 2: Дейности за психолого-педагогическо и социално-комуникативно приобщаване на родителите от етническите малцинства и етнокултурните общности към образователната среда и за създаване на мотивация у тях за образованието на техните деца.

Показатели за изпълнение на дейност 2:

- 2.1. Брой проведени дейности с родители за психолого-педагогическо и социално-комуникативно приобщаване – 30;
- 2.2. Общ брой родители /от тях от етническите малцинства/ и етнокултурните общности, включени в дейности за психолого-педагогическо и социално-комуникативно приобщаване – 300/90/30.

Дейност 3: Дейности за организиране на алтернативни форми на взаимодействие на образователни институции с родителската общност чрез коопериране с местни общности и общини за привличане и ангажиране в процеса на обхващане, включване и реинтеграция на деца и ученици от етническите малцинства и етнокултурните общности в системата на предучилищното и училищното образование.

Показатели за изпълнение на дейност 3:

- 3.1. Брой проведени форми на взаимодействие на образователни институции с родителската общност – 30;
- 3.2. Общ брой родители /от тях от етническите малцинства/ и етнокултурните общности, участвали във форми на взаимодействие на образователни институции с родителската общност – 300/90/30.

**V. ИНДИКАТИВНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СРЕДСТВАТА ПО ПРИОРИТЕТИ,
ГОДИНИ И ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ**

ТРИГОДИШНА ПРОГРАМА				
ИНДИКАТИВНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СРЕДСТВАТА ПО ПРИОРИТЕТИ, ГОДИНИ И ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ				
	2022 год.	2023 год.	2024 год.	Общо
Приоритет 1 "Реализиране на форми на взаимодействие между деца и ученици от различен етнически произход за придобиване на социокултурна компетентност и осигуряване на процес на ефективна социализация"				
ОТ ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	330 000 лв	330 000 лв	275 000 лв	935 000 лв
ПРОГРАМА "МЕСТНО РАЗВИТИЕ, НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА И ПОДОБРЕНО ВКЛЮЧВАНЕ НА УЯЗВИМИ ГРУПИ", ФМ на ВИП	430 500 лв	332 477 лв	- лв	762 977 лв
Приоритет 2 "Реализиране на форми за развитие на интеркултурна компетентност на всички субекти в системата на предучилищното и училищно образование за позитивно образователно и интеркултурно взаимодействие"				
ОТ ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	330 000 лв	330 000 лв	275 000 лв	935 000 лв
Приоритет 3 "Реализиране на мерки за ранен и равен достъп до предучилищно и училищно образование на децата и учениците от етническите малцинства чрез осъществяване на процес на десегрегация и/или прилагане на мерки за преодоляване на демографски, социално-икономически и културни бариери"				
ОТ ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	220 000 лв	220 000 лв	275 000 лв	715 000 лв
ОТ ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ, В Т.Ч. НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА "ПОДПОМАГАНЕ НА ОБЩИНИТЕ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА ДЕСЕГРЕГАЦИЯ" В Т.Ч. МОНИТОРИНГ	500 000 лв	500 000 лв	500 000 лв	1 500 000 лв
ОТ БРАЗЪМ*		140 820 лв	93 880 лв	234 700 лв
Приоритет 4 "Реализиране на мерки за взаимодействие на образователните институции с родители, местни общности и местна власт с цел подобряване процеса на образователна интеграция и интеркултурно образование на децата и учениците от етническите малцинства и етнокултурните общности"				
ОТ ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	220 000 лв	220 000 лв	275 000 лв	715 000 лв
ОТ ОПНОИР "АКТИВНО ПРИОБЩАВАНЕ В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ"	136 500 лв	- лв	- лв	136 500 лв
БЪЛГАРО - ШВЕЙЦАРСКАТА ПРОГРАМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО	- лв	- лв	2 000 000 лв	2 000 000 лв
Общо	2 167 000 лв	2 073 297 лв	3 693 880 лв	7 934 177 лв

VI. ОСНОВНИ НАСОКИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ И ОЦЕНКА НА ПРОЕКТИ

Финансирането на проекти от Центъра се осъществява на конкурсен принцип. Конкурсните процедури ще бъдат оповестявани с обявление на интернет страницата на Центъра най-малко 30 дни преди крайния срок за подаване на документи за кандидатстване. За 2022 г. срокът за оповестяване на конкурсните процедури е до 30 дни преди крайния срок за подаване на документи за кандидатстване. За популяризиране на възможността за участие в конкурсите ЦОИДУЕМ осъществява разяснителна кампания съвместно с РУО на МОН, общини и други.

Право да кандидатстват с проекти имат детски градини, училища, центрове за подкрепа за личностно развитие, включително центрове за специална образователна подкрепа, и специализирани обслужващи звена (регионални центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, Национален дворец на децата и Държавен логопедичен център); регионални управления на образованието; държавни висши училища и общини. Критериите за класиране на проектите ще насърчават, както съвместното участие на посочените институции, така и партньорството с юридически лица с нестопанска цел с опит в образователната интеграция на деца и ученици от етническите малцинства и етнокултурните общности в съответния регион.

Финансирането, изпълнението и отчитането на дейностите по проекти, финансирани от Центъра, ще бъдат обвързани с посочените по-горе приоритети и показатели за изпълнение по всеки приоритет. Класирането на проектите, контролът и оценката на изпълнението им ще отчитат в каква степен проектните дейности съдействат за постигане на целите на съответния приоритет и целевите стойности по

показателите за изпълнението, с които се е ангажирал бенефициерът. Целта на един такъв подход е дейността на Центъра да бъде насочена към резултатите, както и да се гарантира в максимална степен реализация на заложените цели в Програмата за дейността на ЦОИДУЕМ (2022 – 2024).

С оглед повишаване на отговорността и прозрачността на работата на Центъра ще се възлага извършването на одити и оценки за изпълнението на Програмата и на отделни конкурсни процедури. Въз основа на отчетените стойности по показателите за изпълнение Центърът ще попълва системата за отчетност, наблюдение и оценка на дейността си. В изпълнение на чл. 23 от Правилника за устройството, дейността и организацията на работа на ЦОИДУЕМ, всяка година до 30 април на електронната страницата на Центъра ще бъде публикуван годишен доклад за дейността му. Докладът ще съдържа:

1. информация за изпълнението на годишния план и за напредъка по изпълнението на Програмата по приоритети и мерки, съгласно заложените показатели за изпълнение;
2. информация за приходите и разходите;
3. информация за проведените одити на дейността на Центъра и препоръките, дадени в одитните доклади, както и тяхното изпълнение, извършените външни оценки на дейността на Центъра;
4. общ брой на получените проекти за финансиране през годината;
5. списък на финансираните институции и организации, както и размера на получените от тях средства;
6. кратко описание на финансираните проекти.

VII. ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПРОГРАМАТА

1. Средства от държавния бюджет;
2. Разработване и изпълнение на проекти чрез участие в конкурси за привличане на средства извън държавния бюджет.

VIII. МОНИТОРИНГ И ОТЧИТАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Мониторингът е наблюдение, анализ и оценка на изпълняваните дейности по финансираните от Центъра проекти. ЦОИДУЕМ осъществява две форми на мониторинг:

1. Вътрешен, текущ мониторинг се осъществява от Центъра, включително чрез проверка на място.

Текущият мониторинг е процес на администриране на всички проекти по сключени за финансиране договори с бенефициерите, който има следните етапи:

- Мониторинг на финансиран проект, който се извършва в самото начало на проекта. С този мониторинг се цели да се дадат ясни насоки за работа, да се уточнят индикаторите, които се следят по дадената конкурсна процедура, да се окаже методическа помощ на екипите на проектите и партньорите. При необходимост, данните от това посещение, при осъществен последващ мониторинг, позволяват чрез съпоставка с новите данни да се проследи развитието, напредъка или липса на такъв при осъществяване на конкретни дейности.
- Мониторинг, който се осъществява в по-напреднала фаза на проекта (в средата на изпълнение на проекта), когато може да се наблюдава и конкретна дейност и частични резултати, както и събитие (обучение, семинар и др.) по проекта. По време на провеждане на този мониторинг е необходимо да се проучи мнението за проекта и дейностите на крайните бенефициери по проекта – родители, учители, ученици, деца, както и да се проведат интервюта с целевата група на място. Осъществява се преглед и на текущата документация и се оценява нейното състояние.
- Мониторинг, който се провежда в края на реализиране на проекта или след неговото приключване. Цели установяване на цялостното изпълнение и ефекта от неговата реализация, постигане на целите и индикатори по проекта. Проучва се мнението за ефективността и ефикасността на дейностите по реализирания проект на крайните бенефициери по проекта, както и на непреки, но заинтересовани страни.

Проверката на място се извършва от служителите на ЦОИДУЕМ, като при осъществяване на мониторинга в някои случаи могат да бъдат включени и външни експерти. Резултатите от проведеното наблюдение се отразяват във Формуляр за мониторинг. Във връзка с констатациите и препоръките, дадени във Формуляра за мониторинг, бенефициерите се задължават да ги изпълнят в посочените срокове. Резултатите от мониторинга се отразяват в крайната оценка на проекта.

2. Външен – изготвяне на оценка за ефекта и степента, в която са постигнати стратегическите цели на ЦОИДУЕМ.